ÅLANDSDELEGATIONEN **Diarienr** D 10 26 01 79 – D 10 26 01 81

Helsingfors/Mariehamn 30.10.2026

Nr 36/26

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser 16.9.2026, nr 218, 220 och 222/2026.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 16.9.2026 antagna landskapslagar:

1) Landskapslag om ändring av landskapslagen om energieffektivitet,
2) Landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet,
3) Landskapslag om ändring av 7 § landskapslagen om kontaktpunkt, tillståndsprocesser för förnybar energi och områden för främjande av förnybar energi.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagarna syftar huvudsakligen till ett genomförande av unionsrättsliga förpliktelser, närmare bestämt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 (nedan *energieffektivitetsdirektivet*). Direktivet fastställer en gemensam ram för åtgärder för främjande av energieffektivitet inom unionen för att säkerställa att unionens energieffektivitetsmål uppnås och möjliggör ytterligare energieffektivitetsförbättringar.

Postadress:
Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN

Telefon:
växel 0295 017 200

Adress i Helsingfors:
Annegatan 22 A 3
00100 HELSINGFORS

Av lagförslaget framgår att en betydande del av den reglering som krävs av energieffektivitetsdirektivet genomförs genom ändringar av rikslagar som gjorts tillämpliga genom blankettlagstiftning. Landskapslagen (2016:20) om energieffektivitet gör rikets energieffektivitetslag (FFS 1429/2014) tillämplig på Åland med vissa avvikelser. I riket har den lagstiftning som genomför energieffektivitetsdirektivet trätt i kraft den 1 januari 2026 (se RP 85/2025 rd).

I lagförslaget har gjorts bedömningen att det är främst artikel 22 i energieffektivitetsdirektivet som kräver ytterligare lagstiftningsåtgärder. Artikeln genomförs genom nya bestämmelser i landskapslagen om energieffektivitet. Därtill förtydligas ansvarsfördelningen mellan Ålands energimyndighet och landskapsregeringen i fråga om de förvaltnings- och tillsynsuppgifter som följer av landskapslagen om energieffektivitet. Därför görs också vissa ändringar i landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet (lagförslag nr 22/2025-2026, s. 3–4).

I samband med lagstiftningskontrollen av landskapslagen (2025:67) om kontaktpunkt, tillståndsprocesser för förnybar energi och områden för främjande av förnybar energi förordnades vissa bestämmelser att förfalla. Ändringen av landskapslagens 7 § syftar till att beakta det som framfördes i lagstiftningskontrollen (HD 23.9.2025, KKO-HD/1101/2025).

Merparten av bestämmelserna i energieffektivitetsdirektivet skulle ha varit genomförda av medlemsstaterna senast den 11 oktober 2025.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagstiftningen syftar huvudsakligen till ett genomförande av EU-rättsliga förpliktelser. Enligt självstyrelselagens 59 b § 1 mom. är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden för Ålands del fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som anges i självstyrelselagen när åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Medlemskapet i Europeiska unionen påverkar inte behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket när unionsrätten genomförs på nationell nivå (RP 18/2002 rd, s. 18).

Landskapslagen om energieffektivitet har genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, som energieffektivitetsdirektivet ersätter. Energieffektivitetsdirektivet har genomförts i riket främst genom de ändringar av rikslagstiftningen som trädde i kraft 1.1.2026. Ändringarna av energieffektivitetslagen (FFS 1429/2014) gäller också inom landskapets lagstiftningsbehörighet med stöd av landskapslagen om energieffektivitet, om inte annat följer av bestämmelserna i landskapslagen. De ändringar i

landskapslagstiftningen som nu är aktuella syftar främst till att komplettera dessa ändringar.

I samband med lagstiftningskontrollen av landskapslagen om energieffektivitet ansågs lagen beröra näringsverksamhet i fråga om vilken landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet med vissa undantag som landskapslagen inte berörde. Lagstiftningen ansågs även beröra natur- och miljövård, som utgör landskapsbehörighet enligt 18 § 10 punkten i självstyrelselagen. Landskapet tillkommer enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar (ÅD 5/16, se även ÅD 40/17).

Som utgångspunkt faller landskapslagstiftningen inom landskapets lagstiftningsbehörighet. I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag.

Enskilda bestämmelser i landskapslagstiftningen föranleder en närmare granskning. I 3 § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om energieffektivitet finns bestämmelser om behörighet att utföra energibesiktningar. Energibesiktningar får utföras av kvalificerade eller ackrediterade experter i enlighet med kvalificeringskriterier eller av interna experter eller energikartläggningsmän som har de kompetenskrav som gäller för sådan behörighet i riket eller i Sverige, och som avses i artikel 11.5 i energieffektivitetsdirektivet.

Högsta domstolen har prövat hur motsvarande bestämmelser om behörighet på området för hissäkerhet förhåller sig till behörighetsfördelningen enligt självstyrelselagen. Högsta domstolen konstaterade att den ifrågavarande regleringen om behörighet att utföra besiktning och behörighet att utföra hissarbeten ställde dem som uppfyller behörighetskraven i Sverige i en bättre ställning än dem som uppfyller nationella behörighetskrav i övriga stater inom EU och EES. Domstolen ansåg att ett dylikt stadgande innebär en diskriminering som är förbjuden enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (HD 31.3.2017, OH2017/33). Mot denna bakgrund torde det föreligga en uppenbar konflikt mellan Finlands förpliktelser som medlem i Europeiska unionen och 3 § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om energieffektivitet.

Även den gällande 3 § ställer dem som uppfyller behörighetskraven i Sverige i en bättre ställning, men dessa bestämmelser föranledde inte anmärkningar från Ålandsdelegationens sida (ÅD 5/16). Den ovan nämnda prövningen i lagstiftningskontrollen av motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftning om hissäkerhet gjordes efter denna tidpunkt. När det gäller medlemsstaternas skyldigheter i en situation som denna hänvisar Ålandsdelegationen till det som följer

av unionsrätten (se bl.a. dom i mål 167/73, Europeiska gemenskapernas kommission mot Frankrike. ECLI:EU:C:1974:35).

Genom landskapslagen om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet görs vissa ändringar i bestämmelserna om Ålands energimyndighets uppgifter. Lagtinget har nyligen fattat beslut den 17 juni 2026 om att ändra 1 § 2 mom. i landskapslagen om Ålands energimyndighet (LTB 78/2026). Denna ändring torde inte ha beaktats när lagtinget fattade beslut den 16 september 2026 om förevarande ändring (LTB 80/2026). Därför kan ikraftträdandet av denna senare ändring medföra oförutsedda konsekvenser för den tidigare antagna landskapslagstiftningen.

Genom landskapslagen om ändring av 7 § landskapslagen om kontaktpunkt, tillståndsprocesser för förnybar energi och områden för främjande av förnybar energi fogas ett nytt 3 mom. till paragrafen. Republikens president förordnade den 3 oktober 2025 att landskapslagens 7 § 3 mom. ska förfalla. Högsta domstolen ansåg att bestämmelsen i 7 § 3 mom. i landskapslagen stred mot 20 § 2 mom. och 21 § 2 mom. i grundlagen. Den huvudsakliga orsaken till denna slutsats var att myndigheten som utför en granskning av eventuella miljöeffekter av ett projekt inte skulle fatta ett förvaltningsbeslut beträffande slutresultatet av granskningen då inga relevanta konsekvenser upptäcktes (HD 23.9.2025, KKO-HD/1101/2025).

Enligt den nu aktuella ändringen av 7 § fattar Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet efter granskningsprocessen ett beslut där de ansökningar som avses i 6 § 2 mom. bedöms ur ett miljöperspektiv. Ålandsdelegationen anser att ändringen beaktar det som framfördes tidigare i lagstiftningskontrollen vad gäller grundlagsenligheten.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger, förutom beträffande 3 § i landskapslag om ändring av landskapslagen om energieffektivitet. Landskapslagen torde kunna tillämpas utan det lagrum som föreslås att förordnas att förfalla.

Ålandsdelegationen har ovan anfört vissa anmärkningar gällande landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet, men dessa anmärkningar påverkar inte behörighetsfördelningen.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Sören Silverström
sekreterare